

Helin Kask

Tallinna ülikooli humanitaarteaduste instituudi
rakenduslingvistika lektor

Inglise keele kasutamisest Eesti blogides ja vlogides

Viimasel ajal on arutatud inglise keele pealetungi ning noorte lembuse üle kasutada oma kõnes ingliskeelseid sõnu ja väljendeid. Artikkel keskendub sellele, missuguseid inglise keele elemente Eesti blogijad ja vlogijad kasutavad ning mis põhjustel seda tehakse.

Sissejuhatuseks

Pärast taasiseseisvumist võttis Eesti suuna läände, sagesid keelekontaktid inglise keelega ning eriti hoogustusid need interneti laiema kasutusele tulekuga. Inglise keele roll koolis on muutunud üha olulisemaks, näiteks peavad noored seda üheks vajalikumaks õppeaineks koolis (Tammemägi, Ehala 2012: 249). Ka haridus- ja teadusministeeriumi uuringus nimetatakse inglise keele oskust „üheks peamiseks pädevuseks, mille arendamisele on õigus kõigil õpilastel ja mille pakkumist ühiskond koolilt ootab“ (Kirts jt 2011: 28).

Samas ei ole tegu vaid Eestile omase tendentsiga, vaid kogu maailmas on inglise keel muutunud valdavaks. Paljusid uusi nähtusi kirjeldatakse esimesena just inglise keeles, seetõttu laenatakse vastavat sõnavara ka teistesse keeltesse (Vertovec 2007). Mõnes valdkonnas, näiteks tehnoloogia ja IT, on areng nii kiire, et enne eestikeelse vaste juurdumist on nähtus juba vananenud ning omasõna järele pole enam vajadust.

Siiski ei piirdu inglise sõnade kasutamine vaid mingite kitsaste valdkondade ja erialadega. Inglise keele kasutamine on muutunud üsna tavapäraseks ka igapäevaelus, näiteks kasutatakse seda õppimisel,

meelelahutuseks ning ka tööelus. Kusjuures inglise-eesti keelekontaktid ei ilmne vaid suulises kõnes, üha enam on neid märgata ka kirjalikes tekstides ja meedias.

Oma doktoritöös¹ uurisin inglise-eesti keelekontakte Eesti blogides ja vlogides, mis kajastavad peamiselt moe, ilu ja elustiiliga seonduvat. Kokku uuriti 750 postitust 45 blogist (275 263 sõna). Enamik blogijatest olid naised (välja arvatud kaks meest, kes pidasid ühist blogi) vanuses 19–30 aastat. Vlogide maht uurimuses oli väiksem, kokku kuus vlogi. Kõik vlogijad olid naised vanuses 15–29 aastat. Vlogipostitusi oli kokku 36, kogukestusega 6 tundi 54 minutit 51 sekundit (iga vlogija kohta umbes üks tund materjali). Blogi- ja vlogipostitustes avaldatud info põhjal oskasid kõik uuritavad inglise keelt ning kasutasid seda sageli.

Mida tähendab koodikopeerimine?

Keelekontaktidest johtuvaid muutuseid on nimetatud nii laenuks, koodivahetuseks, koodivahelduseks kui ka interferentsiks. Mina lähtun Lars Johanson (1993) mudelist, mis kasutab terminit *koodikopeerimine*. Kopeerimise mõiste annab selgemini edasi, mis keelekontaktide käigus toimub – koopia ei ole originaaliga kunagi täiesti identne, sest see hakkab oma elu elama, samuti ei jää laenatav keel millestki ilma. Koodikopeerimine tähendab seega, et ühe keele element (sõna või väljend) kopeeritakse ning sisestatakse seejärel teise keelde.

Koopial on nelja liiki omadusi: materiaalsed, semantilised, kombinatoorsed ja sageduslikud. Materiaalsed omadused on näiteks hääldus ja intonatsioon. Kontaktlingvist Anna Verschik (2008: 171) lisab siia veel kirjaviisi, mis tähendab, et inglise sõna kirjutatakse eesti häälduse järgi, näiteks *sniikpiik* (õige *sneak peek* 'eelvaade'). Semantilised omadused on seotud sõnade tähendusega, näiteks tõlgitakse väljend sõna-sõnalt. Inglise keele eeskujul öeldakse mõnikord *minu paha* 'my bad', kuigi eesti keeles oleks loomulikum öelda *minu viga*. Kombinatoorne omadus on näiteks sõnajärg. Inglise keele eeskujul on eesti keeles sagenenud *poolt*-konstruktsiooni kasutamine: *video on filmitud minu poolt*, kuigi loomulikum oleks *selle video filmisin mina*. Sageduslik omadus on näiteks

---

¹ Kask, Helin 2021. English-Estonian code-copying in Estonian blogs and vlogs. Doktoritöö. Tallinna Ülikool, humanitaarteaduste instituut. Tallinn. <https://www.etera.ee/zoom/118684/view?page=1&p=separate&view=0,0,2067,2835>.

esinemissagedus, st mõni element muutub inglise keele tõttu eesti keeles harvemini või tihedamini kasutatavaks. Näiteks kasutatakse üha enam *mas*-vormi: *olen spaasse minemas*, selmet *lähen spaasse*. (Johanson 2002: 192)

Olenevalt sellest, kas kopeeritakse kõik omadused või vaid mõned, eristatakse ka koopialiike (Johanson 2002: 291–292). Kui kopeeritakse originaali kõik omadused, st nii vorm kui ka tähendus, siis see on **täielik koopia** (traditsioonilises lingvistikas 'laen'), näiteks *Lindexis on müügil uued cool'id päikesepillid* (*cool* 'lahe'). Kui kopeeritakse aga vaid mõned omadused, siis on see **valikuline koopia**. Enamasti on need piltlikud väljendid, kus on kopeeritud vaid väljendi tähendus, näiteks *see on minu teetass* (inglise *it's my cup of tea* 'see meeldib mulle'). Kolmas koopialiik on **segakoopia**, mille üks osa on kopeeritud täielikult ning teine valikuliselt. Minu materjalis on need enamasti liitnimisõnad, näiteks *nude-roosa käekott* (*nude-pink* 'õrnroosa'). Seega kõik koopialiigid on omavahel seotud ning erinevad üksteisest vaid kopeerimismahu poolest.

Kui palju blogijad ja vlogijad oma tekstides inglise keelt kasutavad?

Esmalt on oluline pöörata tähelepanu keelekontaktide toimumise kohale – minu uurimuses on selleks internet. David Crystal (2007: 15–16) arvates on internetis kirjutades keelekasutus vabam ning sageli katsetavad ja mängivad inimesed keelega rohkem. Blogi ja vlogi käsitatakse tihti kui inimese veebikodu, kus igaüks võib kehtestada omaenda keelepoliitika ning väljenduda nii, nagu soovib, sealhulgas kasutada mitut keelt.

Kokku esines uuritud materjalis 4355 koopiat inglise keelest: kõige rohkem oli täielikke koopiaid (3870 koopiat, 88,9% koopiatest), seejärel segakoopiaid (320 koopiat, 7,3%) ning kõige vähem valikulisi koopiaid (165 koopiat, 3,8%).

Ootuspäraselt on enamik koopiatest täielikud koopiaid. Sageli on täielikud koopiaid seotud selle valdkonnaga, mida blogija või vlogija kajastab, seega ilutoodete ja riidesemete nimetused, värvitoonid ja muu selline, näiteks *eyeshadow brush* 'lauvärvi pintsel' ja *burgundy* 'veinipunane'. Samuti esines täielike koopiade seas hulgaliselt blogimiseks või vlogimiseks kasutatud keskkonnaga seotud sõnavara, näiteks *share* '[postitust] jagama' ja *follow* '[kasutajat sotsiaalmeedias] jälgima'.

Minu materjalis on enamik valikulistest koopiatest mingi idioomi või piltliku väljendi tähenduse kopeerimine, enamasti on need sõna-sõnalt tõlked inglise keelest. Näiteks väljendi *minu vabandused* 'my apologies' asemel oleks eesti keeles loomulikum öelda *ma vabandan*. Mõnikord on selliste sõna-sõnalt tõlgete eesmärk keelemäng. Näiteid struktuuri-muutustest on minu materjalis vähe, enamasti on need konstruktsioonid, mida on inglise keele mõjul tihedamini kasutama hakatud, näiteks *olen ümbritsetud heade inimeste poolt* ('mind ümbritsevad head inimesed') või *olen spaasse minemas* ('lähen spaasse'). Selliseid muutusi on täheldatud ka eesti üldkeeles.

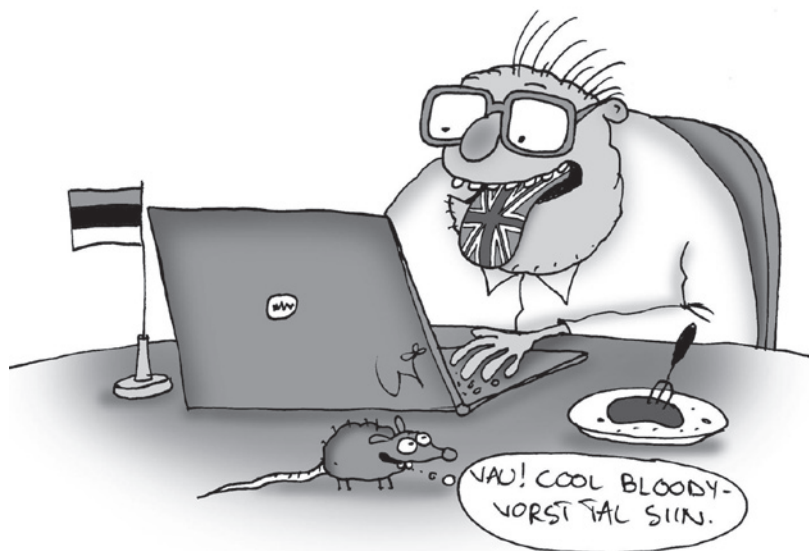
Materjalis esinenud segakoopiad olid liitnimisõnad, mille esimene osa on kopeeritud täielikult ning ülejäänud valikuliselt, näiteks *nude-roosa õrnroosa* ja *üli-üli-thankful* 'üli-üli-tänulik'. Johanson (1993: 215) arvates võivad segakoopiad olla vaheaste täielike ja valikuliste koopiade vahel. Ka minu materjalis oli segakoopiaid veidi rohkem kui valikulisi.

Selgus, et vlogijad kasutavad inglise keelt ligi kolm korda rohkem kui blogijad. Nimelt võrdlesin koopiade arvu – kui blogides on 1000 sõna kohta 9,5 koopiat, siis vlogides lausa 29,4 koopiat. Üks põhjus võib olla see, et vlogis rääkides on vaja hoida normaalset kõnetempot, seetõttu kasutatakse selle keele sõna, mis esimesena pähe tuleb. Teine põhjus võib olla, et suulises kõnes ei pea vlogija mõtlema sellele, kuidas inglise elementi eesti keeles kirjutada. Näiteks võib kirjutades tekkida küsimusi, kuidas inglise sõna käänata või kas kasutada kursiivi.

Miks noored inglise keelt kasutavad?

Kui analüüsida, miks üldse inglise sõnu kasutatakse, selgus, et peamine põhjus on tähendus. Enim kopeeritakse spetsiifilise tähendusega sõnu ja väljendeid, millele võib olla raske eesti keeles täpselt vastet leida. Seega on nende eesmärk n-õ lünga täitmine. Mõnikord ei anna aga eesti vaste inglise elemendi mõtet piisavalt täpselt edasi, näiteks on keeruline leida ühesõnalist vastet inglise sõnale *outfit*.

Ka tugeva emotsionaalse konnotatsiooniga sõnu kopeeritakse tihti inglise keelest, nt *ma olen nii excited* 'erutatud, põnevil' või *I love it!* 'ma armastan seda'. Kuna eestlasi peetakse enamasti tagasihoidlikeks, võib olla mõjusam ja kergem väljendada tugevaid tundeid muu keele vahendite abil. Samuti kopeeritakse pragmaatiliselt olulisi elemente, enamasti on need

diskursuspartiklid, mis väljendavad emotsioone või suunavad vestlust, näiteks *damn* 'neetud' ja *whatever* 'mis iganes'.

Tähendus on oluline ka püsiväljendite ja -ühendite kopeerimisel. Kuna blogijate ja vlogijate eesmärk on oma publiku meeli köita, otsivad nad tihti uusi ja põnevaid väljendeid, mõnikord kopeeritakse need inglise keelest. Näiteks on viimastel aastatel saagenenud väljendi *minu teetass* kasutamine olukorras, kus soovitakse märkida mingi asja meeldimist. See on kopeeritud inglise väljendist *my cup of tea* (otsetõlkes: minu teetass, tähenduses 'see meeldib mulle'). Valikulise kopeerimise puhul on üheks põhjuseks ka elemendi esinemissagedus. Doktoritöös uuritud blogijad ja vlogijad puutuvad oma harjumuste kohta avaldatud info põhjal inglise keele ja sellele omaste konstruktsioonidega kokku iga päev. Kuna teatud inglise keele konstruktsioone on grammatiliselt võimalik kasutada ka eesti keeles, ongi neid inglise keele mõjul üha sagedamini ka eesti keeles tarvitama hakatud. Sellised on näiteks *poolt*-, *omama*- ja *-mas*-konstruktsioon. Kuigi minu andmestikus on nende esinemise kohta vähe näiteid, siis tegelikult on nende kasutamine üldkeeles saagenenud (Erelt, Metslang 2006; Metslang 2006; Torn-Leesik, Vihman 2010).

Kas eesti keel on ohus?

Selleks et hinnata inglise-eesti keelekontaktide intensiivsust, analüüsin kontaktist johtuvaid keelemuutusi Thomasoni ja Kaufmani (1992) laenamisskaala põhjal. Selles skaalas eristatakse viit astet. Esimene aste on juhuslik või põgus kontakt ning selle käigus kopeeritakse (laenatakse) vaid spetsiifilise tähenduse või funktsiooniga sõnu. Teine ja kolmas aste märgivad veidi intensiivsemat kontakti ning lisaks sõnavarale ilmneb muudatusi ka süntaksis, näiteks muutused sõnajärjes. Neljanda ja viienda astme puhul on kultuuriline surve tugev ning kopeeritakse sageli, samuti võib see põhjustada foneetilisi ja morfosüntaktilisi muutusi.

Selle skaala põhjal kuulub inglise-eesti keelekontaktide puhul enamik muutusi esimesse kahte kategooriasse. Inglise sõnavara kopeeritakse sageli ja intensiivselt. Samas on näiteid struktuurimuutustest vähe ning need ei põhjusta tüpoloogilisi nihkeid. Seega võib kokkuvõttes öelda, et inglise-eesti keelekontaktid on kergelt intensiivsed ning kuuluvad Thomasoni ja Kaufmani (1992) skaala põhjal teise kategooriasse.

Kokkuvõttes võib öelda, et peamine põhjus, miks noored inglise keele elemente kasutavad, on tähendus (kas siis lünga täitmine või uute ja põnevate väljendite leidmine). Samuti on oluline elemendi esinemis-sagedus inglise keeles. Kuigi inglise sõnavara kopeerimine Eesti blogijate ja vlogijate keeles on intensiivne ja sage, on struktuurimuutusi samas vähe. Sõnavara muutumine on loomulik ja ootuspärane, sest see peegeldab konkreetset ajastut ning muutusi ühiskonnas ja kultuuris. Mitmekeelsus, keelekontaktid ja laenamine on mitmekeelses maailmas igapäevased nähtused ning neid ei pea kartma.

Viidatud kirjandus

- Crystal, David 2007. *Language and the Internet*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2006. *Estonian Clause Patterns – from Finno-Ugric to Standard Average European*. – *Linguistica Uralica* 42(4), 254–266.
- Johanson, Lars 1993. *Code-Copying in Immigrant Turkish*. – *Immigrant languages in Europe*. Ed. G. Extra, L. Verhoeven. Clevedon, Philadelphia, Adelaide: *Multilingual Matters*, 197–221.

- Johanson, Lars 2002. Contact-Induced Change in a Code-Copying Framework. – Language Change: The Interplay of Internal, External and Extra-Linguistic Factors, vol 86, Contributions to the Sociology of Language. Ed. M. C. Jones, E. Esch. Berlin: de Gruyter Mouton, 285–314.
- Kirts, Made, Birute Klaas, Irene Käosaar, Kristi Mere, Järvi Lipasti, Hele Pärn, Maie Soll, Anastassia Zabrodskaja, Tõnu Tender, Ülle Türk, Jüri Valge, Silvi Vare 2011. Keelehariduspoliitika ülevaade. Eesti raport. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Metslang, Helle 2006. Predikaat ajastut kogemas. – Keel ja Kirjandus 9, 714–727.
- Tammemägi, Anni, Martin Ehala 2012. Koolinoorte keelehoiakud 2011. aastal. – Keel ja Kirjandus 4, 241–260.
- Thomason, Sarah Grey, Terrence Kaufman 1992. Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics. Berkeley, Los Angeles, Oxford: University of California Press.
- Torn-Leesik, Reeli, Virve-Anneli Vihman 2010. The Uses of Impersonals in Spoken Estonian. – SKY Journal of Linguistics 23, 301–343.
- Verschik, Anna 2008. Emerging Bilingual Speech: From Monolingualism to Code-Copying. London, New York: Continuum.
- Vertovec, Steven 2007. Super-Diversity and Its Implications. – Ethnic and Racial Studies 29(6), 1024–1054.

OK